

Lo Somatent

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XII

Reus Dijous 23 de Setembre de 1897

Núm. 3.374

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes. 3/50
a provincials trimestre. 1/10
Extranger y Ultramar. 1/15
Anònims, a preus convencionals.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en las principals llibrerías d'aquesta ciutat y de fora.
En Barcelona, litografia Mallofré, carrer Junquera, 6.
No's retornan los originals encara que no's publiquin.

Farmacia Serra

La que paga més contribució de la provincia

FARMACIA OBERTA TOTA LA NIT

Arrabal Santa Anna, número 80, prop a la plassa de Catalunya

MALALTS DELS ULLS

Lo DOCTOR BIADA, oculista del Hospital del S. C. de Barcelona, ex-cefe de clinica y ab titol de las universitats de Berlin y Wurzburg, ex-ajudant dels Drs. Wecker y Landolt de Paris.

Reb en CONSULTA a Reus, tots los diumenges y dilluns de 9 a 12 y de 4 a 5.
Arrabal alt de Jesús, 38, sobre 'l Correu.
Los demés dias a Barcelona, Claris, 44, cantonada a la Gran Via, de 11 a una y de 4 a 5.

SECCIÓ DOCTRINAL

Discurs llegit a Sitges

Es la tercera vegada que 'l «Cau Ferrat» se reunex aprop del mar; la tercera vegada que, fugint del soroll de la ciutat, venim a somniar al peu d'aquesta platja hermosa, a sentirnos bregar al compás de las onades, a pendre ayguas de poesia, malalts qu' estém del mal de prosa qu' avuy corre en la nostra terra.

Venim aquí fugint de la ciutat, per trobarnos tots junts y junts cantar lo que ns surti del fons del sentiment, per treure ns el fret que corre per les venes de tot-hom xoplugent nos sota la bandera de l' art; per banyar-nos i embriagar nos de sol, de sol i llum que ns assequi per un moment la tristesa de la boira. Venim perquè necessitem espolcarnos d' assobre tanta farça egoista, tanta sensatesa fingida, tanta farda de sentit comú, tanta serietat forçada ó riure-estupid com ha imposat el menestral enriquit per una banda i per altra la democracia, an aquesta terra nostra que, per por d' esser boja se ns ya tornant ensopida.

Els ideals d' avui die, les soles lluites que interesen are les grans majories, són no més que qüestions materials, exigencias pel pobre cos; sofriments d' energia dels uns i estretes d' avaricia dels altres, barallant-se tots plegats per contentar els crits del ventre; empentes dels de baix i resistencias dels de dalt; i crits d' engunia i mossegades d' agonía per disfrutar, pobre gent!, lo que 'n diuken el benestar de la vida. ¡Tot per la miserable carn i res pel noble esperit! ¡Tot per allargar la vida i res per hermozejarla! ¡Tot pels horts productius d' una prosa alimenticia i estragada, i res pels jardins de l' ànima, pels florits caminals de la poesia, pels ais del sentiment i los queixes del pobre cor, pels pobres ideals de coses nobles, acorralats i somerts com si sentíssin vergonya de sortir a la cara de la llum!

D' aquell art, fet abans, com plogut de rosada d' una aurora; d' aquell art verge, nascut voltat de lliris i crescent, com un arc de colors que s' aixeca voltat de núvols que no han rastrejat la terra; d' aquell art somniat mirant enlaire i buscat en el pensament que veu visions d' un més enllà vaporós i difumit; d' aquell art teixit d' heures entre flors descolorides, fresc com el riure d' un infant i misteriós com el pensament d' un vell, no'n queda més qu' espurnes, débils avergonyits, guspires mig apagades per l' halé fred d' un poble que se li diu positivista i que s' alaba d' esserho.

L' art per l' art agonitza, per fer lloc a l' art com a l' art cromó, a l' art barato, a l' art il·lustrat, que s' el qu' entén la democracia de l' art. Res de somniar, amics meus; res de veure visions, de sentir passar vaguetats allà en els núvols que s' formen a l'

atmósfera del pensament, de cloure els ulls mirant per dintre un més enllà difumat, d' enamorar-se d' ombres desconegudes: sempre el natural per panta, sempre esclaus i lligats d' aquest natural ple de lletjoses i tristors; gornit de baixeses d' esperit i de miserias morals, habitat d' homes somerts, mirant el passat com un llibre sense folls, no creient en el pervindre, peixent resignats les engrunes del present.

Fa tristesa, amics meus, sentir l' indiferencia, la malvada indiferencia, am que per tots costats se senten els crits que vibren de l' ànima, els batements de tots els cors entusiasmats que voldrien sentir l' existencia hermozejada, florida, visionada entre clarors enlluernadores que servissin de morfina, i l' interès am que s' escolten i es consenten els roncs d' egoisme, les fredors ciniques, la set de passions baixes per complaure la carn de bestia que l' home arrossega per les tanques roderes de la terra. Am posa estoica, vestits d' homes que pensen y somriuen dels que senten, han mort les religions de tots els cors, les velles i les noves, i voldrien matar la nostra, la santa i noble religió del art i la poesia; han tret les il·lusions dels que sofreixen, donant-los sols per balsam i remei de llurs miserias la promesa de riqueses qu' ells estupidament disfrutan; han tret supersticions que consolaven, a cops d' encens, en nom d' una ciencia que coneix mal per mal tots els mals, pero que ni els cura ni els distren, i de la vella aristocracia n' han fet l' aristocracia de l' or, una aristocracia estúpida que solen sostenir per força, covards de la llur obra, tement que 'ls demés aprenguin la cançó de l' egoisme qu' ells han entonat fins ara.

¡Pobre poesia i pobre art, am aquets homes! ¡Pobre de tot lo que sigui fill d' una fe o d' un entusiasme! Be sabeu vosaltres als que canten pel sol goig de treurens de l' ànima llàgrimes y rialles; els que sabeu que voldr l' íntima sensació de sentirles passar tremoloses per la ploma; els que canten am colors les embriagueses del sol y 'ls velats misteris de l' ombra; els que veyen els mitjos tons dels dolors, els matisos mes delicats del amor y sentim el frech de unes ales pessigollant per volar; be sabeu que volen dir pera 'ls pobres materialistes aquestes ansies misterioses, com les desprecian, com se'n riuen, com les rebaixen, incapassos de compendreles. Ells no son nó, ni poden ser modernistes. Ells estant satisfets del mon que veuen i no senten desitjos de canviar ni de provar de millorarlo; creuen en lo present perquè hi viuen y en viuen, y el pervindre els espanta. No volen que les idees se renovin; no volen que 'l passat, aquell passat de poetes i artistes, serveixi de xurriaca al present i de fé en lo que vindrà. No son com el Greco, el gran Leonard, el Giotto Boticelli i altres sants que besavan les tombes de llurs avis y miraven cap al lluny: son homes secs, porucs y mandres d' idees; curts de somnis, rellotges que no astringen ni avancen, incapassos

de sentir les tristeses de la posta ni la ruenta alegría de l' aurora que despunta y s' aixeca magestuosa.

Ella vindrà aquesta aurora; ella vindrà algún dia malgrat els núvols negres; y 'l goig de sentir-la que s' acostia, de pressentir que 'ls artistes aquells y aquells poetes, desde llur tomba immortal y gloriosa, ne veuran d' altres com ells, ens fa vinre esperançats an els que creyém en una hermosa renaixensa. Molts per ella treballan, molts hi somnian, molts covém en el fons del pensament idees noves y veuen passar visions d' un art que vola; molts senten ya la febre de l' empenta, molts hi sofreixen ocults sentint el formigueig de quelcom indecís que 'ls dia pressentiments a cau d' orella i 'ls fa veure colors indefinits; molts hi sospiran i esperan el raig potent de claretat y d' inspiració de llum ja feta, que 'ls arrencará del cap l' idea nova, la nova llum, l' obra parida del somniat modernisme.

Mentres esperém, amics meus, pera 'l nostre «Cau», pera aquest reconet íntim, per aquest niu arrecerat y modest, no volém demanar més que una gracia: que siga sempre 'l nostre cau un «cau d' il·lusions y d' esperançes»; que siga un refugi per abrigar als que sentim fred an-el cor; un pedris ont reposar l' esperit que arriba malalt del camí enfangat de la terra, una hermita prop del mar, hospital dels ferits d' indiferencia y posada de pelegrins de la santa poesia, que vinguin a veure espai, a respirar núvols i mars i tempestats i serenas, a curarse del mal del soroll, a omplirse els pulmons de pau per tornar a volar ab mes alé vers els hoscós i verdisses de la vida y continuar la santa lluita.

Aixó voldriem i voldriem al mateix temps que tots vosaltres, els que porteu idees al cap i sentiu batrens el cor, deixessiu de somniar baix, que alcessiu la veu fins are monologada o ofegada pel ronc de les multituds i diguessiu cridant fort, al nostre poble, que 'l regne del egoisme ha de rodolar per terra, que no's viu solament alimentant al cós, que la religió del art fa falta a pobres i rics; qu' el poble que no estima als seus poetes ha de viure sense cançons ni colors, cego d' anima i de vista; que 'l que passa per la terra sense adorar la bellesa no es digne ni té dret a rebre la llum del sol, a sentir els petons de primavera, a gaudir dels insomnis del amor, a embrutar am bava de bestia ignoble las hermosures espléndides de la gran naturalesa.

Aixó voldriem, oh poetes! i, per lograrho, aquí davant dels nostres ulls tenim dos grans exemples per seguir; las onas per un costat vuydant los més durs penyals, per l' altre la constancia del home doblegant i dominat el ferro verge. Flexibles com l' aygua amorosa podrém abatre els cors de roca; valents com els mannyants de l' Edat-Mitja, podrém doblegar les voluntats de la materia. Trevallém a cops de petons i de martell, i entrant, aquí tots junts, tots dels nostres, sense por de orellas forasteras al art i a la poesia, podrém esbrarnos cridant lo que no gosém dir moltes vegades davant del gran remat; que volém ser poetes i que despreciam i planyém als que no senten la poesia; que estimém mes un Leonard de Vinci o un Dant, que una provincia o un poble, que preferim ser simbolistas i desequilibrats, i fins bojos i decadents a decaiguts o mansos; que 'l sentit comú ens ofega; que de prudencia a la nostra terra en sobra, que no hi fa res passar per Dons Quixots allí ont hi ha tants Sanchos Panzas que pasturan; ni llegir llibres d' encantats allí ont no s' en llegeixen de cap mena.

SANTIAGO RUSSINYOL.

Lo «Centre Catalá» de Buenos Aires

Lo diumenge anterior inaugurá esta societat los nous y amples salons ab que ha reformat son local.

Reservantnos emetre judici sobre la comoditat y ventatjas que aquestas reformas han proporcionat á la societat, hem de fer una breu ressenya de la festa, que fou altament amena.

A la hora anunciada y als acorts de sa orquesteta, la societat coral «Catalunya» penetrá en lo nou y ample saló, en quin entoná, entre palmadas y aplausos, lo precios cant «Gloria d' Espanya», de nostre immortal Clavé.

Acte continuo y apenas la concurrencia havia ocupat sas localitats, se aixecá 'l taló, representansé 'l quadro históric dramátich «Lo somatent de Girona», que feu apareixer las llàgrimas, tant es 'l interés de 'l obra y la acertada interpretació que li donàren.

Després aparagué en 'l escenari 'l mencionat coro, fent sentir lo popular y descripiu cant «Los pescadors», del mateix Clavé, rebent una molt merescuda salva d' aplausos.

Aquets fóren majors quan lo president del «Centre» s' presentá entre 'l coro y després d' unas frases alusivas, á nom del Sr. D. Manel Malagrida feu entrega á cada un dels corista d' una auténtica barretina, portada exprofes de Olot, patria d' aquella prenda clásica en la indumentaria catalana.

Lo coro cantá desseguida la hermosa barcarola «Al mar», que mereixé, com sempre, justas alabansas. Se representá luego «Nit de nuvis», que fatigá als concurrents ab la abundancia y espontaneitat de sos xistes, que foren mol ben dits pels distingits aficionats, artistas, que tinguéren á son càrrech la interpretació de la obra.

Acabada la funció á dos quarts de dotze, la joventut aprofitá 'l nou saló entreganse al ball fins després de las duas de la nit.

Pera avuy te anunciada la representació d' una presiosa y divertidissima comedia, titulada «Lo joch dels disbarats», á benefici de la societat.

Sia degut al desitg de conorre á satisfacer los estrordinaris gastos que ha tingut la societat, sia al propósit de no perdre la oportunitat de divertir-se, sabem que desde 'l divendres apenas quedavan palcos y que hi havia moltas butacas y tertulias demanadas.

Mentres lo «Centre Catalá» segueixi aqueix camí, ni li fallará animació en sos salons ni socis que augmentin sas entradas.

(D. El Correo español de Buenos Ayres, del dia 1.º d' Agost de 1897.)

ARTS Y LLETRES
Del «Trionfo della Morte»

DEN GABRIEL D'ANNUNZIO

(Capítol III de la part titulada «La Vita Nuova»)

«No estaré potser—pensava en Giorgio—no estaré en aquesta revelació soptada la meva salvació? No dec jo, però retrovaré jo mateix, no dec posar-me en contacte immediat em la nírga de que provinc? Reenfondint els arrels del meu ésser en la terra originaria, no absorviré una sava pura i poderosa que serviré para extreure tot lo que en mí conscient o inconscientment és fíctici i heterogeni per mil contactes? No cerco are la veritat, però sí ancio recuperar la meva substancia, descubrir en mí 'ls characters de la meva raça y fer-los tant com pugui intensos? Conformant la meva anima em l' anima difusa, jo assoliria aquell equilibri que 'm manca. El secret de 'l equilibri pera l' home intelectual está en sapiguer transportar els instints, les necessitats, les tendencias, els sentiments fonamentals de la propia nírga a un ordre superior.»

Ella no s' havia mogut encare. No era insólita en ella l' immobilitat perllongada en una actitud que prenia de vegades l' apariencia cataléptica i feia casi terror. D' aquesta manera, ella no tenia pas l' aspecte juvenivol i clement que coneixien les plantes i els animals, sino que tenia l' aspecte d' una criatura invencible i taciturna que posseís tota la virtut osciladora exclusiva i destructiva de la passió d' amor. Els tres divins elements de la seva belleza—el front, els ulls, la boca—potser no havien mai assolit un aital grau d' intensitat simbólica pera significar el principi de l' eternal fascinació de la dona. Semblava que la nit serena afavorís aquella sublimació de la forma, exhalant

la veritable essencia ideal i permetent a l' amant distingir-la am l' acuitat no de la mirada sino del pensament. La nit d' estiu, carregada de resplendors llunars i de tots els somnis i d' estrelles páldies o invisibles i de les més melodioses veus equorees, semblava 'l camp natural per aquella sobirana imatge. Així com l' ombra va engrandint y desfigura 'l ós que la produheix, de la mateixa manera la fatalitat de l' amor feia tornar més alta i més tragica sobre aquell camp infínit la persona d' Hipolita per aquell espectador en qui la percepció esdevenia sempre més lucide i més terrible.

No era, en aquella immobilitat, la mateixa dona que de la galeria estant havia contemplat la rara vela blanca sobre les aigues mortes? Era ella; are mateix, mentres el seu aspecte nocturn s' allunyava de tota realitat brutal, sota 'l sentiment per ella suscitat es despertava aquell odi d' abans: l' odi mortal dels sexes, que és el fons de l' amor i que ocult o palpable s' deixa sentir en tots els efectes—desde la primera mirada fins al darrer disgust.

«Ella és doncs l' Enemiga» va pensar en Giorgio—«En tant visqui, en tant puga exercir sobre meu el seu imperi ella 'm privará de que posi les meves plantes al llindar que distingeixo. I com recuperaré la meva substancia, si una gran part está en les mans d' aquesta dona? És inútil aspirar a un nou món, a una vida nova. En tant duri l' amor el ressort del món establert en un sol ser i la vida estaré tancada en un cercle august. Per sobreviure i per conquistar, caldría que jo 'm deslligués de l' amor, que 'm pugúes deseixir de l' Enemiga...»

Encare una vegada més, ell la va imaginar morta. «Morta, ella esdevindría materia de pensament, idealitat pura. D' una existencia complerta i definitiva, abandonant per sempre més la seva carn maleitiga, debil i luxuriosa.—Destruir per posseir—no té altre medi el que cerca en l' amor lo Absolut.»

Hipolita, tot d' un plegat se va estremir, com somoguda per una esgarrifança extraordinaria.

Ella va dir, referint-se a la comuna superstició: —Acaba de passar la Mort. I somrigué. Però l' amant, corprés per la singularitat del cas, no va poguer defensar-se d' un instintiu moviment d' esglai i d' estupor. «Ha sentit ella 'l meu pensament?»

Traduït de l'italiá per JOAN PEREZ JORBA.

CRÓNICA
Sessió del Ajuntament

Avans de celebrar la de primera convocatoria de la present setmana, se celebrá la de la Junta Municipal, que la compón l' Ajuntament y Senyors Associats, acordantse anular l' expedient de medis pera fer efectiu lo cupo de Consums del actual any y que la cobrança s' fés per Administració com se ve practicant, acceptantse 'ls repartos dels gremis de pesca salada y saboners.

Seguidament y presidida per l' Alcalde Sr. Piquer, ne celebrá la Excma. Corporació Municipal, a la que hi assistiren los regidors senyors Borrás, Gay, Quer, Briansó, Romero, Güell, Vergés, Nougués, Casagolda, Vallvé, Navás, Jordana, Más y Pallejá.

Queda aprobada l' acta de la anterior.

Fet l' extracte de las disposiciones insertadas en los B. O. de la darrera setmana, no n' hi hagué cap d' interés pera l' Consistori.

S' acorda que la Comissió d' Instrucció pública concorri en representació del Ajuntament al acte de repartició de premis dels deixebles del «Centro de Lectura», al qual s' havia invitat.

S' aproba un dictamen de la secció de Foment referent á un motor de gas que té instalat lo Sr. Sedó.

Per sorteig quedaren nombrats variis contribuyents pera omplir las vacants existents en la Junta Municipal.

S' acorda concedir un retrato al oli de D. Pare Mata pera l' certamen organiat per la societat la Palma deixant á la voluntat de la comissió organissadora pera que fixi lo tema.

En virtut d' un dictamen s' acorda deixar cessant á un dels peons del cementiri y nombrar un sepulterer en calitat de suplent.

Queda acordat lo no celebrar festas pera las vinentas firmas d' Octubre fundantse en que no hi ha temps. S' estudiará pera 'l vinent any: lo mateix que s' digué en l' anterior.

A proposta del Sr. Vergés s' acorda construhir dos comunas en lo Cementiri General.

dra que s' treu dels nixos del Cementiri vell se destina á la cloaca que s' construheix en la Rambla Miró, de que fet rebutja tota responsabilitat que li pugui cabrer.

Los individuos de la secció de Foment protestan d' aquest fet que 'l consideran una profanació y 'l senyor Borrás, President de la secció, excita á la Alcaldia pera que averigui qui dona tal ordre y demana que s' hi fassi una cerca d' obra pera impedir los abusos que la premsa ha vingut denunciant.

Lo Sr. Romero ofereix la seva medalla de regidor per si la necessita algún dels regidors que han de concorre al acte de repartició de premis de la societat Centro de Lectura.

Lo Sr. Nougués proposá que s' recordés als mestres públics la obligació que tenen de no exigir als seus deixebles cap cantitat per cap concepte, puig que l' Ajuntament ja 'ls retribuheix. Passa á la secció corresponent.

Lo mateix Sr. Nougués proposa que pera pagar las 154 mil y pico de pessetas que s' deuchen á particulars y las 79 mil al personal, se crein láminas Municipals al interés del 3 per 100 y amortisables. Passa la proposició á la secció corresponent.

Lo Sr. Romero pregunta á qui s' ha encarregat dels guarda-termines desde que fa ús de la seva licencia lo regidor y síndich D. Pau Font y de Rubinat y contestantli que á ningú, proposa que «n siga lo regidor D. Sebastián Massó. Queda aprobada la sessió.

Y no haventhi cap més assumptió s' aixecá la sessió. Ha arribat á nostros oídos que se han practicat algunas gestions pera que una companyia d' ópera italiana en la que hi figurés la eminent diva D.ª Josephine Hugué y l' aplaudit tenor D. Pere Sotorra, paysà nostre, donés dos ó tres funcions en nostre elegant colisseu de la plassa de Prim.

Tenim entés que 'l propósit que motivaba aquestas dos ó tres audicions extraordinarias no era altre que 'l de fer conèixer á nostre inteligent públich, lo molt que havian adelantat en sa artística carrera nostros compatriotas, de quins Reus ne guarda grat recort, y una d' ellas pera despedirse de sos paysans lo Sr. Sotorra avans d' emprendre son nou viatge á América, ahont en aquets últims anys s' ha conquistat lleítims llores y ha fet brillants campanyes en los millors teatres.

Ignorém si la lloable idea de fer sentir á nostre públich artistas de tanta valua ha sigut ja abandonada per sos iniciadors, però sí podém dir, que de portaria á la práctica creyém que no se 'n arrepenirían, puig nostre teatre té suficiet cabuda pera redituar més de lo que pogué costar la companyia y nostre públich sent més que desitjs en poguer admirar á artistas com la Sra. Hugué que sense ajuda de ningú y sola ab sa maravellosa veu y la seva devoció pera 'l bell cant, ha lograt colocarse y conquistar un dels llocs més alts y distingits de la escena lírica y brilla en lo mon d' aquest art ab llum propia.

També tenim las millors noticias de la companyia de sarsuela gran que 'l dia 30 del vinent Octubre debutará en lo Teatre Fortuny y en la que hi figuran las aplaudidas triples Sras. Corona é Isuar y 'l tenor senyor Alcántara, portant de repertori las millors obras en son género.

Molt nos plaurá que 'l públich respóngui als esforços de la empresa, puig així es la més bona manera de desterrar de las taulas de nostre teatre las obras de tantos ingenis que l' han invadit, molts d' ells gracias á la benevolencia de certs compositors que han posat música als libretos.

Ahir á la nit, corrian ab bastanta insistencia entre nostros vehins, rumors de que havia sigut cridat lo jefe dels fusionistas Sr. Sagasta pera formar Ministerio, en virtut d' una nota que Mr. Woodford, embaixador dels Estats Units, te que presentar al govern d' Espanya, declarant que 'l govern de Washington, si al primer de Novembre no está acabada la guerra de Cuba, se reserva 'l dret d' obrar com més li acomodi, en aquesta cuestió.

Com nosaltres no som dels patrioters que ab poca cosa s' entusiasman, exaltan é indignan, per lo contrari, mesurém las cosas, considerém als tals rumors son falsos, puig si bé l' actual Gabinet de Madrid está molt abalansat á la cayguda, fora una humiliació que no se la mereixen la majoria dels espanyols, que aquells s' verifiqués per las exigencias d' una nació estrangera.

La humorística societat «La Palma» celebrará demá diumenge un ball familiar pera obsequiar á las nyas parentas ó conegudas dels socis.

